

EUSKAL-JAI BAT DONOSTIYA'N

LIZARRA'RI OMENAK

GAUDEN illa'ren 23^{an} arratsaldeko iru t'erdiyetan, eudiyari kera eragiñik, eman arazi ziyon Euskal-itx Jostaldien Batzarrak, aspalditik Donostiya'n erri zarreko biztanleak zaleturik zeudenen jai aldiyari asiyera, erriko chistulari taldeari eragiñ azirik Done Juan'en doñu ederra joaz karrika jira pozgaiduna.

Oek beren ibill aldiya bukatu bañan len, Errenteriko ezpata-dantzariak egin zuten errira sarrera eder egokiya Pachiku Salsamendi'ren zuzendepean, Idiakez karrika'tik asi ta Gipuzkoa'ko Enparantza, Legazpi, Brecha, Apaiz karrika ta Done Jeronimo'tik uri echekeo killikupietara guztiz chalo aundipean.

¿Nork esan bear zuben iru urte lotan igaro duben jai aldiya berrirotu edo esnatuko zanik?

Iñork etzuben uste orlako gauzik gerta zitekienik, bañan guztiyak dakiguna da, ta ez da arritzekoa au gertatzea, jakiñik arki dala Donostiya'n euskal-jayen esnale Euskal-itx Jostaldien Batzar zintzo, Adrian Loyarte jauna'ren zuzendepekoa.

Bazirudiyen Batzar au aspalditik jai aldi ori bezela lo zeguela, bañan ikusi degu atsegin aundiz zer esnaera eder ta pozgaiduna egin duben aurtengo Done Juan aurreko egunean, agerturik uri ontako eche aurrean euskal-jolas gai aundidunakin ta Donostiko Done Bizente'ren elizako apaiz taldean eginkisun onizdezkoakin arratsaldeko lau-retan.

Une chiki bat bakarrik ere eziñ arki zitekien gisan zeguen arratsalde artan gure jolastoki sar, edo erriko eche aurreko Enparantza, orratz buru baten lekurik gabe.

Íñotegi ospetsu aundi ayek ezkeru, ¿íñork ikusi ote du Enparantz pollit ori orrenbesteraño beterik? ¿Ta nola ez, baldiñ uste gabeko jai ederra ikusi bear bazan?

Suaitz tantayaren onitzi ondoren, agertu zan mutiko ta neska chikiyen talde alai pozkidatsu bat, aurresku edo esku-dantza dantzatzera erriko chistulariyakin, aurren ta azken eskutza Joñe Achukarro ta Antonio Kortajarena, amabina urte dituztenak guztiz yayotasun aundiz dantzaturik.

¡Zenbat guraso egon ote zan Enparantz pollitean pozaren pozez mal-kuak zirizkiyela!

¡Ez da guchiyagotako ere! ¿Nork ikusi du aspaldiko urtietan orlako jai-aldi ederrik? Baziruditen odeiyak ere lurtarren mesederako aizear eskatzen ziyotela zeru zapaya garbitzeko, goitangeruak ikusi zezaten beko aingeru chikiyak egin bear zuten jolasketa zoragarriya; ta amalau biki (pareja) chit egoki ta apain jantzi, ta elkarrí musu zapi garbiro legunduak emanik, esku-dantza dantzatu zuten ikusdari ugaritsuan aurrean guztiro chalo aundipean, añeri dantzakin far asko eragiñaz; ta gañera, suaitz (arbola'ren) jira guztiya arturik, neska mutill oek dantzatu zuten *a la kinkirrinera*, beren sayo arrigarritzkoai bukaera emateko ikusdariyen algara aundizko poztasunpean.

Gero, doñulari talde Donostiya'koak (Banda municipal) Errenteriko ezpata-dantzariyak gertutu bitartian, egin zuen bere sayua Torre-Muzkiz'ko kondea'ren euskal doñu zatiyak joaz Rejino Ariz jauna'ren ardatz agintepean; ta oek bukatu ondoren agertu zan ezpata-dantzariyen talde ederra, len aipatu detan erriko chistulari bikaiñ Joñe Antonio jauregi, bere seme ta Eusebio Berasategi (*Mutro*) laguntzat zituela.

Íñork ez lezake esan zenbat jai-aldi, nere audarozkoak gogoratu zitzaizkidan arratsalde artan; amets egiñaz bezela ikusten nituen dantzan ta jolasean, Erramun Aramendi'ko dantzari bikaiñ zana, Matío, au oraindik egun guchi dala illa, Arandia, Olano, Imaz, Illarramendi, Ez-tala, Ordoñez, Peronnie, Lafoz, Uranga, Elorza, Manuel Lekuona (*Urchalle*), Corta, Zalakain, Irizar ta beste geyago, urte ayetan bizi ziran chistulari, Franzisko San Sebastian, Manuel Arozena ta chuzko zarra'ren chistu doñupean dantzatzen ziranak.

¡Gizagajuak! Joñe Benito Imaz ez beste guztiyak illak dira. ¿Zer egingo da? ¡Chanda osaba, chanda! ¿Bañan zertarako ari naiz ill ziranen izenak agerdatzen? ¿Ez alda obe oroitz ayek ez berritzi? Bai, bai; beude pakian, ta jarrai dezayoan ekin diyotan lanari.

Len esan detan chistulariyen ondoren Enparantza sartu ziran ez-pata-dantzariyak, beren bigunkerizko oin biurketak egiñaz dantzatzera, ta makill motz, luze, ballestak ta gañuntzeko dantza tresna guztiyak, guztiz egoki ta yayo ibilli zituzten. ¡Ayek chaluak egin ziyozkaten oeri ere erri zarreko Enparantzean arki ziran ikusdariyak!

Ta nik ayeri egin nizkatenak aski ez diralarik, oen zuzenketak aiñ egoki erabaki dituzten Adrian Loyarte, Toribio Alzaga ta Joakin Muñoz-Baroja jaunai ere, opa diyozkatet aundi ta ugariyak, berriro lota-ratu ez ditezen, ta zori onez beterik iraun beza orain irabazi dituen chalocean, Donostiya'ko Euskal-itx Jostaldien Batzarrak, goramen aundi-yak gero ere jaso ditzan. ¡Aurrera!

BUKONDOREA

Pinpilinpauša beziñ ariñ ta
arturik mendian pozak,
ñeska chiki ta mutiko piškor
oei mogirik biyotzak,
erabill ditu dantzan tuntunak
eta chistuaren otsak,
aiñ jostalari, nola jostatzen
diran mendiyan bildotsak.

Zoragarriyak zeuden osoro
bikicho guztiz apañak,
oek goitzeko ez dauka itzik
diña gaur nere mingañak;
esku dantza'ri ongi zizkaten
artzen chisbiurritz gañak,
orlako aurrak ematen ditu
ama euskaran irañak.

JUAN IGNACIO URANGA